AZN

Pokojninska zavarovanja

Pokojninsko zavarovanje je sistem pravic in obveznosti, v katerem zavarovanci z vplačevanjem prispevkov pridobijo pravico do denarnih prejemkov in drugih ugodnosti ob nastopu socialnih tveganj, predvsem starosti, invalidnosti in smrti. To področje ureja Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2).

V Sloveniji poznamo:

- **obvezno pokojninsko zavarovanje** ali **1. pokojninski steber**, v katerega se vključeni vsi zaposleni, samozaposleni in kmetje;
- **dodatno pokojninsko zavarovanje (2. pokojninski steber)** v katerega se vključijo zaposleni preko delodajalca in je za nekatere policice obvezno;
- **dodatno pokojninsko zavarovanje (3. pokojninski steber)**, v katerega se posamezniki vključijo na lastno pobudo, pri čemer ta steber zajeme se vse druge oblike varčevanja za starost.

Po podatkih Zavoda za invalidsko in pokojninsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIZ). Ki je nosilec izvajalec obveznega pokojninskega zavarovanja, je bilo na koncu leta 2024 v Sloveniji **647.654 upokojencev**, kar je približno **1,3 % več kot leta prej**. Število zavarovancev v decembru 2024 je bilo 930.945, kar pomeni, da na **vsega upokojenca pripeva 1,53 aktivnega zavarovanca**. Pokojnino prejema kar 33,7 % državljanov Republike Slovenije. aktivnih je 52 %, ostalo so šolarji in brezposelni.

2024

647.654
upokojencev

53,6 % ženske
46,4 % moški

36,8
let povprečna pokojninska doba

1.020 €
povprečna starostna pokojnina

Upokojencev je bilo 300.529 moških in 347.125 žensk, **ozioroma 46,4 % moških in 53,6 % žensk**, pri tem je povprečna starost upokojencev. Ki prejemajo starostno pokojnino **72,8 leta** in njihova povprečna pokojninska doba **36,8 leta** (razlika med moškimi in ženskami je vse manjša).

V letu 2024 je **povprečna starostna pokojnina znašala okoli 1.020 €,** predzasna okoli 930 €, invalidska okoli 720 €. povprečje vseh pokojnin skupaj pa približno **860 € bruto**. Predčasne pokojnine so nije zaradi trajnih zmižanj, starostne so najvišje, ker temeljijo na polni pokojninski dobi.

V **dodatno pokojninsko zavarovanje** je bilo decembra 2024 **vključenih 627.538 oseb**, kar predstavlja **63 % vseh zavarovancev** obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Od začetka uvedbe dodatnega pokojninskega zavarovanja se je v sistemu nabralo že **3,72 milijarde EUR sredstev**.

V preteklosti je 1. steber upokojencem zagotavljal primerno raven socialne in materialne varnosti, kar je bilo to mogoče predvsem zaradi ugodne demografske strukture; razmeroma veliko število delovno aktivnih prebivalcev je financiralo pokojnine manjšemu številu upokojencev. Težave v pokojninskem sistemu so se pojavile z zmanjšanjem razmerja med številom zaposlenih in upokojencev. Leta 1990 je to razmerje znašalo 2,3, že leta 1992 je razmerje upadlo na 1,6. Podatek za leto 2025 je 1,6. Posledica takšnega trenda je pokojninska vrzel, ki je ni mogoče zapolniti drugače kot z osebno angažiranostjo zavarovancev in večjo odgovornostjo delodajalcev preko drugega in tretjega pokojninskega stebra.

1. OBVEZNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje temelji na podlagi medgeneracijske solidarnosti in temelji na odgovornosti Republike Slovenije. delodajalcih in delojalcev ter na osebni odgovornosti zavarovank in zavarovancev. Z obveznim zavarovanjem se zagotavljajo pravica do starostne pokojnine, pravice na podlagi invalidnosti in družinske pokojnine.

Upokojitveni pogoji za starostno pokojnino vključujejo **starostni pogoj** in pogoj **zavarovalne dobe** Ito je doba, ko so bili posamezniki vključeni v zavarovanje ter doba za katero so bili plačani prispevki za izbrano **pokojninske dobe** (zavarovalna in posebna doba, glede na katero se ugotavljajo pogoji za pravico do pokojnine) in znašajo danes:

Starost	Pokojninska / zavarovalna doba	Opomba
60 let	40 let pokojninske dobe brez dokupa	Najbolj ugodno
65 let	15 let zavarovalne dobe	Osnovni minimum
60–64 let	20–40 let	Možni odbitki
manj	ob znižanjih	Posebne okoliščine

Do leta 2035 je prehodno obdobje. kjer so pogoji starost in pokojninska doba brez dokupa ozroma zavarovalna doba drugačni (postopoma se približujejo navedbam v spodnji tabeli):

Upokojitveni pogoji po koncu prehodnega obdobja, to je od 1. 1. 2035

Starost	Pokojninska / zavarovalna doba	Opomba
62 let	40 let pokojninske dobe	Najbolj ugodno
67 let	15 let zavarovalne dobe	Osnovni minimum
62–66 let	20–40 let	Možni odbitki
manj	ob znižanjih	Posebne okoliščine

Odmeini odstotek po 1. 1. 2035 za določitev starostne pokojnine je odvisen od pokojninske dobe. pri čemer ta pri 40 letih pokojninske dobe znaša 70 %.

Obvezno zavarovanje financirajo zavarovanci, delodajalci in Republika Slovenija. Obvezno zavarovanje se financira tudi iz demografskega rezervnega sklada in drugih virov, določenih z zakonom.

2. DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Dodatno pokojninsko zavarovanje je **zavarovanje**, poleg obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, s katerim lahko posameznik poveča svojo prihodnjo pokojnino. Lahko je **obvezno** za določene policice (poklicno zavarovanje) ali **prostovoljno** za vse druge. Dodatno pokojninsko zavarovanje zagotavlja **višjo finančno varnost** v starosti ter se izvaja preko pokojninskih skladov. Različno obdobje varčevanja in obdobje izplačevanja pokojninske rente.

Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje (2. pokojninski steber) je oblika dodatnega pokojninskega varčevanja, **ki ga za svoje zaposlene organizira delodajalec** na podlagi pokojninskega načrta. Namenjeno je zagotavljanju **dodatnega dohodka v starosti**. poleg obvezne pokojnine. To je tretji dodatno zavarovanje, organizirano na ravni podjetja. kjer zaposleni. ki se vključijo v to zavarovanje nimajo dodatnih stroškov. premije plačuje delodajalec. lahko pa tudi zaposleni sam.

Individualno dodatno pokojninsko zavarovanje (3. pokojninski steber) je oblika **prostovoljnega dodatnega varčevanja za pokojnino**. ki jo **posamezik sklene sam**. neodvisno od delodajalca. z namenom zagotoviti si **višji dohodek v starosti**. Premijo vplačuje **iz lastnih sredstev**. po lastni presoji (redno ali občasno).

Premije, ki jih plačujejo delodajalec in/ali posamezik se zbirajo na **osebnem računu zavarovanca – člana**. Znesek vplačane premije za dodatno pokojninsko zavarovanje je odvisna za zmanjšanje davčne osnove – **davčna olajšava**. Pri tem velja. da delodajalec uveljavi svoj del vplačila, posamezik pa svoj del vplačila kot osnovo za davčno olajšavo. ki ima zakonsko določeno mejo.

Pokliono zavarovanje in dodatno zavarovanje temeljita na odgovornosti Republike Slovenije, upravljavcev, delodajalcev in na osebni odgovornosti zavarovancev ozroma članov.

Višina dodatne pokojnine je odvisna od vplačane premije, donosa naložb in starosti ob začetku prejemanja pokojnine in ni odvisna od spola zavarovane osebe.

V Sloveniji lahko dodatno pokojninsko zavarovanje preko **pokojninskih skladov** izvajajo zavarovalnice. pokojninske družbe ali banke (upravljavci). To vse so finančne institucije. ki za svoje delovanje potrebujejo minimalni kapital. ki je namenjen dodatni varnosti članov (zavarovancev). zavarovalniških skladov in so nadzorovane s strani ustreznega nadzornega organa z javnimi pooblastili. to sta Agencija za zavarovalni nadzor in Banka Slovenije.

VRSTE NALOŽBENIH POLITIK

Upravljavci pokojninskih skladov izvajajo različne naložbene politike, ki so prilagojene cilju dolgoročnega varčevanja za pokojnino. starosti varovancev in obvladovanju tveganj. Različno naložbeno politiko zajamčenega donosa in politiko življenjskega cikla.

Naložbena politika življenjskega cikla

Z naložbeno politiko življenjskega cikla se naložbe (sredstva na osebnem računu) samodejno prilagajajo starosti posameznika. V Sloveniji se naložbena politika življenjskega cikla izvaja preko treh skladov. ki skupaj tvorijo celoto:

- **sklad namenjen najmlajši starostni skupini**. kjer se sredstva vlagajo bolj tvegano. predvsem v delnice. ker je dovolj časa. da se morebitni padci na trgih popravijo.
- **sklad namenjen srednji starostni skupini**. kjer se sredstva mešanica tveganih in varnejših naložb. da bi dosegli rast. vendar z manj nihanj. in
- **sredtva naložena v varno obliko naložb**.

Pri tej obliki varčevanja za starost se **naložbeno tveganje postopoma samodejno zmanjšuje**. ob tem pa posameznika ni potrebno aktivno upravljati svojih sredstev. ta naloga je prepuščena strokovnjakom. Vsak izvajalec dodatnega pokojninskega zavarovanja sam določi starostne meje in ustrezno naložbeno politiko. ki ustreza naložbenemu horizontu posameznega sklada.

Tisti. ki se niso dosegli starostne meje za najstarejšo starostno skupino. a vseeno želijo dosegati potencialno višje donose in se ne bojijo tveganj. pa lahko izjavijo. da se strinjajo. da sredstva ostanejo v skladu. ki je namenjen najmlajši starostni skupini.

Naložbena politika zajamčenega donosa

Če posameznik sklad izvaja **naložbeno politiko zagotavljanja zajamčene donosnosti**, jo izvaja v enem samem skladu in clani niso razdeljeni v skupine po starosti.

Višina premije. ki jo plačuje posameznik, se lahko **prilagodi trenutnim zmožnostim** posameznika. Če se premija ne plačuje, dobi zavarovanje status mirovanja.

VIŠJA FINANČNA VARNOST

Posamezniki, ki so poleg vključenosti v sistem obveznega pokojninskega zavarovanja vključeni tudi v dodatno pokojninsko zavarovanje, bodo ob upokojitvi imeli **na osebnem računu privarčevana dodatna sredstva**. ki jih bodo lahko uporabili kot dodatno pokojnino. Pomembno je, da se skozi celotno dobo varčevanja vodi natančne evidence o vplačilih v dodatno pokojninsko zavarovanje. Pri tem se zabeleži vplačila. ki jih je vplačal delodajalec in vplačila, ki jih je vplačal posamezik sam. S tem ima zavarovanec **natančen vpogled v stanje sredstev** in lažje načrtuje prihodnost.

Delodajalci. ki so se prikljucili nekemu pokojninskemu načrtu in vplačujejo premijo s tem pokažejo. da svoje **delavce obravnavajo celostno** in da jim ni vseeno. kakšna bo finančna situacija teh delavcev po upokojitvi. Podobno velja tudi za možnosti dodatnega pokojninskega zavarovanja je lahko kljucen in lahko odločilno pripomore katerega delodajalca izbrali. Vplačane premije se namreč lahko obravnava tudi skozi prizmo odločenih plač. ki so jih prejema in koristi po upokojitvi.

Dodatna pokojnina ima tudi posebno davčno obravnavo. Ne sama, da so premije za dodatno pokojninsko zavarovanje delestne davčne olajšave. tudi pokojninska renta je ima. saj **je obdavčenega zgolj polovico prihoda iz dodatne pokojnine**.

Nenazadnje je pomembno tudi. da so **dohodki v času upokojitve iz več virov**. En del prihodkov predstavlja pokojnina iz prvega stebra (starostna pokojnina. predčasna pokojnina. invalidska pokojnina. družinska pokojnina ..). ki jo izplačuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Drugi del prihodkov pa predstavlja dodatna pokojnina. ki je bodo izplačevale zavarovalnice ali pokojninske družbe. glede na to, za katerega izvajalca se bo posameznik odločil. S tem se **razpršl tveganje** rednega priliva ter zmanjša izpostavljenost spremembam zakonodaje ali demografskim tveganjem.

Varčevalci v dodatnem pokojninskem zavarovanju imajo višjo finančno varnost, ker si z osebnim, dolgoročnim in nadzorovanim varčevanjem zagotovijo dodaten vir dohodka v starosti.

POKOJNINSKA RENTA

Pravico do pokojninske rente posameznik pridobi, ko uveljavi pravico do predčasne ali starostne pokojnine, ozioroma ko se upokoji. Ko se odloči, da bo to pravico tudi uveljavil, ozioroma začel dobivati dodatno pokojninsko rento, lahko izbira med vsemi izplačevalci dodatne pokojnine in ni potrebno, da ostane pri istem izvajalcu, pri katerem je varčeval za dodatno pokojnino. Pri tem lahko svoja sredstva. ki jih je privarčeval pri različnih izvajalcih združi. ali pa si izbere več različnih izplačevalcev dodatne pokojnine.

Enako velja tudi za sredstva. ki jih je privarčeval preko individualnih pokojninskih načrtov. to so pokojninski načrti. kjer ni bil vključen preko delodajalca.